FINANSSIALA

3.12.2018

Laitila Antti

Eduskunnan lakivaliokunta (LaV)

He 230/2018 vp
Hallituksen esitys eduskunnalle kuluttajaluottosopimuksia ja eräitä muita kuluttajasopimuksia koskevan lainsäädännön muuttamisesta

Finanssiala toivoo tarkennuksia kuluttajaluottojen hintasääntelyyn

- Finanssiala ry (FA) tukee hallituksen esityksen tavoitetta ylivelkaantumisen vähentämisestä
- Kaikki esinevakuudelliset kuluttajaluotot tulisi kuitenkin jättää ehdotetun hintasääntelyn ulkopuolelle, koska ne eivät ole esityksen tavoitteiden kannalta keskeisiä
- Kulukattoa laskettaessa huomioitavien luottokustannusten määritelmää olisi tarkennettava
- Uuden sääntelyn voimaantuloon tarvittaisiin esitettyä pidempi siirtymäaika

1 Ylivelkaantumisen vähentäminen on tärkeä tavoite

Ylivelkaantumisen torjuminen on tärkeä päämäärä, mutta käytettävät keinot tulisi valita siten, että ne kohdistuvat ongelmallisimpiin tuotteisiin ja palveluihin. Hallituksen esityksessä todetulla tavalla sääntelyn tehokkuus edellyttää jonkinasteista laaja-alaisuutta, mutta esitetty soveltamisala aiheuttaisi pulmia myös ylivelkaantumisen kannalta vähemmän tärkeisiin luottotuotteisiin liittyvissä käytännöissä.

FA on osallistunut hallituksen esityksen laatimista varten perustettuun, sidosryhmien edustajista koostuneeseen seurantaryhmään ja toimittanut valmistelijoille ja lainsäädännön arviointineuvostolle tietoja esityksen todennäköisistä vaikutuksista jäseniinsä. FA:n antamia arvioita onkin huomioitu esityksessä, mutta seuraavaksi eriteltäviin seikkoihin kaivattaisiin vielä muutoksia.

2 Esinevakuudelliset kuluttajaluotot tulisi jättää esityksen ulkopuolelle

Hallituksen esityksessä perustellaan asianmukaisesti esinevakuudellisten asuntoluottojen jättämistä ehdotettujen lainsäädäntömuutosten ulkopuolelle. FA:n mielestä olisi kuitenkin yhtä lailla perusteltua olla soveltamatta uutta sääntelyä muihinkaan esinevakuudellisiin kuluttajaluottoihin niiden käyttötarkoituksesta riippumatta.

Esinevakuudelliset luotot eivät ole ylivelkaantumisen kannalta erityisen ongelmallisia eikä niihin myöskään ole liittynyt uutta sääntelyä edellyttäviä väärinkäytöksiä. Ehdotetun hintasääntelyn ulottaminen niihin pelkästään johdonmukaisuuden nimissä ei vähentäisi ylivelkaantumista, mutta aiheuttaisi esinevakuudellisten luottojen myöntäjille esityksen tavoitteisiin nähden tarpeettomia hinnoittelumuutoksia. Sääntely koskisi esimerkiksi peruskorjauslainoja, jotka merkitykseltään kuluttajalle vastaavat käytännössä asuntoluottoja, vaikka eivät sellaisia kuluttajansuojalain mukaan olekaan.

Itämerenkatu 11-13
00180 Helsinki

Puh: +358 20 793 4200
Fax: +358 20 793 4202
etunimi.sukunimi@finanssiala.fi

www.finanssiala.fi
Facebook.com/finanssiala
Twitter.com/finanssiala

Hallituksen esityksessä todetulla tavalla vakuudellisiin luottoihin liittyy runsaasti manuaalista työtä esimerkiksi vakuuden arvon määrittämisessä ja vakuushallinnossa. Esityksen mukaiset rajoitukset muille kuin korkona perittäville luottokustannuksille muuttaisivat näiden luottojen hinnoittelurakennetta kuluttajille epäedullisella tavalla, kun kuluja jouduttaisiin todennäköisesti nykyistä enemmän sisällyttämään korkoon.

Erityisesti 150 euron vuosittainen katto muuna kuin korkona perittäville kustannuksille on vakuudellisten luottojen kannalta usein riittämätön. Näin on erityisesti, jos myös kiinnitysten vahvistamisen kaltaiset viranomaistoiminnasta johtuvat kulut kuuluvat hintasääntelyn piiriin. Tämä olisi sääntelyn pääasiallisen tarkoituksen vastaista. Luotonantaja ei voi itse vaikuttaa viranomaiskustannuksiin. Lisäksi tällainen tulkinta olisi ongelmallinen jo kansallisesti toimeenpannun EU:n asuntoluottodirektiivin kannalta ainakin kiinteistöjen osalta. Direktiivin mukaan kiinteän omaisuuden rekisteröintikustannuksia ei pidetä luottokustannuksina.

Hallituksen esityksessä arvellaan, että korkojen nostaminen voitaisiin kohdistaa ennen kaikkea asiakkaisiin, joiden luottoriski on suurempi kuin joillakin muilla asiakkailla. Asia ei kuitenkaan ole näin yksinkertainen, koska maksuvaikeuksiin voivat johtaa esimerkiksi yksityiselämän vastoinkäymiset, joita ei voida luottoa myönnettäessä ennakoida. Muutenkaan FA ei täysin allekirjoita esityksen ajatusta siitä, että korkopainotteinen hinnoittelumalli on asiakkaan kannalta aina tarkoituksenmukaisin ratkaisu. Selkeämpää on, että asiakas näkee, mistä maksaa.

Mikäli esinevakuudelliset kuluttajaluotot halutaan jonkinlaisen hintasääntelyn piiriin, voisi niihin edelleen soveltaa nyt voimassa olevan kuluttajansuojalain mallin mukaista todelliseen vuosikorkoon perustuvaa kattomallia.

Toinen mahdollisuus olisi jättää vakuuden arvioinnista ja hallinnoinnista johtuvat kustannukset hintasääntelyn ulkopuolelle, vaikka luottoon muuten sääntelyä sovellettaisiinkin. Hallituksen esityksen mahdollistama kulujen jakaminen pidemmälle ajanjaksolle ei olisi selkein ratkaisu, vaan kustannukset on viisainta periä ne aiheuttaneiden toimenpiteiden yhteydessä.

3 Luottokustannusten määritelmää olisi selkeytettävä

Hallitus ei esitä muutettavaksi kuluttajansuojalain luottokustannusmääritelmää, josta säädetään lain 7 luvun 6 pykälässä. Tässä määritelmässä luotonantajan ei edellytetä huomioivan kustannuksia, jotka eivät ole tiedossa luotonmyöntöhetkellä. Tällaiset kulut ovat tyypillisesti asiakkaan omista toimista johtuvia ja saattavat perustua esimerkiksi käteisnostoihin, erilaisten tositteiden tilaamiseen ja maksamiseen ulkomaanvaluutassa.

Olisi loogista, ettei kustannusmääritelmässä otettaisi lukuun sellaisten edellä luetellun kaltaisten toimenpiteiden kustannuksia, joista asiakas päättää itse. Hallituksen esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa (ehdotettu kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a pykälän 4 momentti) kuitenkin todetaan ehdotetun katon koskevan kuluttajalta tosiasiassa perittäviä luottokustannuksia esimerkiksi luoton nostamisesta aiheutuvat kulut mukaan lukien. Tämä on ilmeisesti tarkoitettu poikkeukseksi siihen pääsääntöön, että vain etukäteen tiedossa olevat kustannukset katsotaan lain tarkoittamiksi luottokustannuksiksi.

Tällainen tulkinta ei kuitenkaan edellä esitetyistä syistä olisi kaikkien kuluttajien etujen mukainen. Esitetyt kulukatot johtaisivat siihen, ettei asiakkaalta voitaisi aina periä edes toimenpiteiden todellisia kustannuksia. Kustannuksia aiheuttaviin toimiin useammin ryhtyvien asiakkaiden tunnistaminen varmasti etukäteen ei ole mahdollista, eikä kustannuksia voida siksi riittävässä määrin aina huomioida korossa. Kuluttajakollektiivin kannalta on oikeudenmukaisempaa veloittaa asiakasta hänen oman aloitteellisuutensa varassa olevista toimista vain, jos hän niihin todella ryhtyy.

Asiakkaan oma-aloitteisista toimista johtuvien kustannusten lisäksi luottokustannusten ulkopuolelle tulisi jättää maksut, jotka kohdistuvat kaikkiin asiakkaisiin riippumatta siitä, rahoitetaanko hankinta käteisellä vai luotolla. Tällaisia kustannuksia liittyy runsaasti esimerkiksi korttimaksuihin jäljempänä esitettyyn tapaan. Tämä tulkinta olisi linjassa myös kuluttajansuojalain voimassa olevan 7 luvun 6 pykälän perusteluiden kanssa.

Edelleen olisi tarpeen selventää, onko luottokustannuskatto velallis- vai sopimuskohtainen. Järkevintä olisi tehdä hintasääntelystä velalliskohtaista, koska sopimuskohtainen kustannuskatto voi pahimmillaan johtaa yhteisvastuullisten luottojen myöntämisen vaikeutumiseen.

Vaikka lopullisessa sääntelyssä päädyttäisiin tässä ehdotetuista poikkeaviin ratkaisuihin, on luottokustannusmääritelmän täsmentäminen erittäin tärkeää hintasääntelyn rikkomisesta seuraavan sanktion ankaruuden vuoksi.

4 Esitys on korttiluottojen kannalta ongelmallinen

On ymmärrettävää, että hallitus haluaa varmistaa sääntelyn tehokkuuden laajalla soveltamisalalla. Ehdotetut kustannuskatot kuitenkin aiheuttavat ongelmia korttiliiketoiminnalle ja hyödykesidonnaisille luotoille. Korttiluottoihin liittyy runsaasti kustannuksia, jotka ovat sidoksissa nimenomaan korttiin luotonkäyttövälineenä. Kortti täytyy valmistaa ja postittaa ja sen PIN-koodi on toimitettava asiakkaalle. Lisäksi luotonantaja muun muassa maksaa kansainvälisille luottokorttiyhtiöille pääsystä mukaan niiden järjestelmiin ja ylläpitää sulkupalvelua myöntämilleen korteille.

Korttiluottoja käytetään yleisesti myös luotto-ominaisuuteen suoraan liittymättömien palveluiden jakelukanavana. Hallituksen esityksessä mainittuun tapaan tällaisia ovat esimerkiksi matkavakuutukset ja lentokenttäpalvelut. Sekä luotonantajan että asiakkaan kannalta on tarkoituksenmukaista tarjota näitä yhdistettyinä tarjouksina. Tällaisten lisäpalveluiden tarjoaminen nykyisellä tavalla käy vaikeaksi, jos ehdotetut kustannusrajoitukset tulevat voimaan. Hallituksen esityksessä arvellaan, ettei käteisnostojen tai korttien ulkomaankäytön rajoittamisen kaltaisiin toimiin asiakaspalvelusyistä ryhdyttäisi, mutta tällaisten rajoitusten uhka on todellinen.

5 Pidempi siirtymäaika on välttämätön

Uuden sääntelyn ehdotetaan tulevan voimaan 1.9.2019, mikä on pankkikonserneihin kuuluville luotonantajille liian nopea aikataulu. Koska kulukattosääntely on uudentyyppistä, joudutaan muutoksia tekemään kaikkiin luottotuotteisiin ja kaikkiin järjestelmiin, joissa niitä hallinnoidaan. Yhdellä luotonantajalla voi olla valikoimissaan satojakin erilaisia hallituksen esityksen soveltamisalaan kuuluvia luottotuotteita, joita käsitellään esimerkiksi luotonmyöntö-, vakuudenhallinta-, korttihallinto- ja perintäjärjestelmissä. Muutostöihin ei myöskään voi ryhtyä, ennen kuin sääntelyn

tarkka sisältö on selvillä. Lisäksi pankkien on samaan aikaan toteutettava useita muita lainsäädäntömuutoksista johtuvia järjestelmämuutoksia. Nämä liittyvät esimerkiksi poikkeusoloihin varautumiseen ja huoneistotietojärjestelmän käyttöönottoon.

Siirtymäajan riittävyyttä arvioitaessa olisi huomioitava, että hintasääntelyn rikkomisesta seuraava koronperimisoikeuden menetys on ankara sanktio erityisesti luottolaitoksille, joiden myöntämien luottojen pääomat ovat suurempia ja takaisinmaksuajat pidempiä kuin vakuudettomiin luottoihin erikoistuneiden toimijoiden tuotteissa. Niinpä tahattomienkin laskentavirheiden seuraukset pankeille olisivat merkittäviä. On erittäin tärkeää varmistua siitä, ettei järjestelmävirheitä pääsisi syntymään.

FINANSSIALA RY

Lea Mäntyniemi